

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Канд. мед. наук Л. О. Іванищенко

Харківська медична академія післядипломної освіти

Висвітлено вдосконалення навчального процесу шляхом упровадження інноваційних технологій у викладання ортопедичної стоматології. Інноваційні форми навчання, такі як ділові ігри, круглі столи та дебати як одна із форм її дискусії є ефективними для підвищення мотивації лікарів до оволодіння новими знаннями. Під час проведення інноваційних занять складається новий тип стосунків між викладачем та слухачами на високому професійному рівні. Запровадження нових технологій дає змогу сформувати в слухачів основи критичного мислення.

Ключові слова: дискусія, суперечка, обмірковування, круглі столи, дебати.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ

Канд. мед. наук Л. А. Иванищенко

Освещено усовершенствование учебного процесса путем внедрения инновационных технологий в преподавании ортопедической стоматологии. Инновационные формы обучения, такие как деловые игры, круглые столы и дебаты как одна из ее форм являются весьма эффективными для повышения мотивации врачей к овладению новыми знаниями. Во время проведения инновационных занятий складывается новый тип отношений между преподавателем и слушателями на высоком профессиональном уровне. Внедрение новых технологий позволяет сформировать у слушателей основы критического мышления.

Ключевые слова: дискуссия, спор, размышление, круглые столы, дебаты.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE TEACHING OF PROSTHETIC DENTISTRY

L. O. Ivanischenko

Improving the educational process through the introduction of innovative technologies in the educational process in the teaching of prosthetic dentistry. Innovative forms of learning, such as business games, round tables and debates are highly effective for increasing motivation to learn new knowledge. The article is devoted to the introduction of debate as a form of discussion in the learning process. During the innovative practice develops a new type of relationship between teacher and students on a professional level. The introduction of new technologies allows us to give the students the basics of critical thinking process.

Keywords: discussion, argument, reflection, round tables, debates.

Світова медицина передбачає не лише переддипломне та післядипломне навчання, а й безперервну професійну самоосвіту через власний досвід, досвід колег, знайомство й застосування досягнень науки, використання нового обладнання, приладів, методів лікування. З цією метою МОЗ України від 07.07.2009 законодавчо затверджено систему безперервного професійного розвитку лікарів [6].

Актуальні вимоги післядипломної освіти потребують упровадження в навчальний процес інноваційних технологій навчання. У ХХІ ст. розвиток суспільства, його науки, техніки та технологій відбувається дуже стрімко. Змінюється, розширюється світогляд суспільства, що сприяє необхідності постійного підвищення, хоча б до відповідного рівня, знань і вмінь кожного спеціаліста, особливо це стосується лікарів загалом та ортопедів-стоматологів зокрема. Лікарю необхідно постійно докласти певних зусиль для підтримання високого професійного рівня. Це сприяє виникненню мотивації у лікаря до оволодіння

новими знаннями протягом життя, що потребує переходу від традиційної ювенальної системи навчання до андрагогічної дорослої моделі. Ювенальний — молодий, юний. Тобто ювенальна система навчання — це набуття знань до того моменту, коли людина стає дорослою. Термін «андрагогіка» утворений за аналогією до терміна «педагогіка» (від грецьк. *anor*, *andros* — дорослий чоловік, доросла людина та *ago* — веду) [1, 4, 5].

Хоча радянські дослідники освіти розглядали педагогіку дорослих у межах загальної педагогіки, однак вони розвинули цілу низку розділів цієї науки. Деякі вчені склали класифікацію розділів педагогіки дорослих таким чином: соціологія навчання дорослих, психологія старіння і педагогічна психологія дорослих, дидактика дорослих, педагогіка вечірньої школи, педагогіка виробництва тощо. Не виходячи за межі загальної педагогіки, деякі автори значно розширили структуру науки про навчання та освіту дорослих [8].

Удосконалення навчального процесу є пріоритетним напрямком у Харківській медичній

академії післядипломної освіти як загалом [7], так і на кафедрі ортопедичної стоматології та ортодонції дорослих. Під час викладання ортопедичної стоматології використовують усі можливі засоби введення в навчальний процес інноваційних технологій.

Пропонуємо в педагогічному процесі застосувати нові технології, які дають змогу сформувати у слухачів основи критичного мислення. Інноваційні форми навчання, такі як ділові ігри, круглі столи та дебати є ефективними для підвищення мотивації лікарів до оволодіння новими знаннями [2, 3]. Вони сприяють активації пізнавальної розумової діяльності та забезпечують підвищення рівня знань. У навчальному процесі використовується дискусія. Дискусія — суперечка, обмірковування, дослідження, розгляд, який полягає в сумісному розгляді будь-якого питання, проблеми, порівняння інформації, ідей, припущень, думок. Дискусія може бути проведена як експериментальна лекція. Може бути груповою (між групами), може проводитися у вигляді діалогу (між двома представниками); вона є основою творчого мислення, а дискусія характеризується пошуком істини. Форми дискусії можуть бути різноманітними. Це круглі столи, засідання експертних груп, форуми, симпозіуми, судові засідання, технічні акваріуми, дебати. Дебати можуть мати стихійний, організований або вільний характер. Викладач має підготувати план та питання дебатів, установити час для відповідей, призначити дебатантів, фіксувати час. Додатково можна запросити незалежних експертів, якщо ж ні, то самому виступити в ролі експерта. Використання такої форми навчання сприяє переведенню навчання з ювенільної стадії до андрагогічної. Така форма навчання сприяє побудові стійкої мотивації навчання, оскільки в цьому разі зростає особиста значущість навчального матеріалу для слухачів. Наявність елемента змагання сприяє творчій пошуковій діяльності, стимулює до старанного опрацювання матеріалу, що вивчається. Дебати — форма навчання, яка сприяє самопідготовці слухачів до участі в повноцінній професійній дискусії. Вони формують творче, продуктивне мислення, відпрацьовують поведінку та навички спілкування лікаря загалом і лікаря-стоматолога зокрема. Виховують лікарське мислення, стимулюють інтелектуальну діяльність, близьку до професійної діяльності лікаря, допомагають у постановці діагнозу, виборі конструкції зубного протезу, створюють можливість обговорити правильні та хибні напрямки у підході до стоматологічного хворого. Це дає змогу кожному учаснику дебатів формувати особисту думку та підхід до діагностики, постановки діагнозу та вибору конструкції зубного протезу, порівняти його у процесі спілкування із правильним вибором.

Сприяє оцінюванню своїх знань, умінь, можливостей, спонукає до роботи над підвищенням рівня знань. Усе це формує лікаря-фахівця своєї справи, а також допомагає виробити оптимальний психологічний клімат, навички спілкування як між колегами, так і з хворими та їх представниками.

Інноваційні технології навчання є альтернативою традиційним. Розробка інтерактивного заняття — складний і неоднозначний процес. Необхідно продумати не лише логіку проведення заняття, а й послідовність. Чітко визначити методики і технології навчання для відповідного рівня знань слухачів (інтерни, лікарі, які мають досвід роботи). Під час проведення занять трансформується роль викладача: він упроваджує нову систему інформації і знань слухачів через активізацію самостійної роботи, налагодження оперативного зворотного зв'язку, мобілізації мислення, знань і вмінь. Використання такої форми навчання в медицині сприяє напрацюванню алгоритму постановки діагнозу, що полегшує в майбутньому етапи лікування пацієнтів.

Предметом дебатів можуть бути аспекти тактики лікаря, вибору ортопедичної конструкції зубних протезів, жувальна ефективність різних видів зубних протезів, порівняння часу адаптації у разі знімного та незнімного протезування, порівняння матеріалів для естетичного протезування тощо.

Об'єктом дебатів виступають як групи слухачів, так і окремі учасники. На вступному занятті викладач лаконічно та чітко визначає правила проведення дебатів та норми поведінки під час їх проведення. Перед кожним учасником ставлять конкретні мету й завдання, досягнення яких дає змогу провести об'єктивний аналіз цього випадку із відображенням його клінічних та фізико-механічних (для матеріалів виготовлення протезів) характеристик. Учасники дебатів мають критично обмірковувати обґрунтованість та доцільність діагностичних і лікувальних заходів, раціональність вибору тієї чи іншої конструкції зубного протезу та матеріалу для його виготовлення, прогнозувати час користування обраною конструкцією та дати оптимальні поради для пацієнта.

Розподіл «ролей» слухачами може проводитися самостійно. Уже на етапі підготовки дебатів лікарі іноді демонструють креативність, запрошуючи того чи іншого експерта. Під час проведення інноваційних занять складається новий тип стосунків між викладачем та слухачами на високому професійному рівні.

Приклад алгоритму дебатів для навчання в групах. Групі слухачів було запропоновано розділитися на дві групи. Для першої завданням була оцінка жувальної ефективності у хворих,

які користувалися повними знімними протезами з пластмасовими зубами. Для другої необхідно було оцінити жувальну ефективність у хворих, які користуються повними знімними протезами із фарфоровими зубами (все за даними літератури). Експертами були слухачі суміжного циклу. На наступному занятті перша група доповіла, що після впровадження в стоматологію пластмас було знайдено універсальний матеріал для виготовлення різних видів зубних протезів. Пластмаси є доступними за цінами та технологіями виготовлення. Друга група доповіла, що фарфорові зуби мають такі переваги: краще відповідають естетичним вимогам, жувальна ефективність на момент передачі пацієнту вища, ніж у протезів із пластмасовими зубами. Через рік жувальна ефективність у пацієнтів із пластмасовими зубами становила 60 %, тоді як для пацієнтів із фарфоровими зубами — 85 %. Окрім того, протези із фарфоровими зубами зберігають свій колір, на відміну від протезів із пластмасовими зубами, у яких колір зубів та базису змінюється й на додачу відбувається стирання пластмасових зубів. Перша група зазначила, що в пацієнтів із фарфоровими зубами в пластмасовому базисі спостерігалися випадки випадіння зубів із базису, що зумовлено їх механічною фіксацією до базису. Слухачі другої групи зауважили, що сучасні пластмаси також з'єднуються з базисом тільки механічно. Експерти задавали додаткові питання, на які отримали детальні відповіді. Висновки проведених дебатів: до вибору штучних зубів у знімних протезах слід підходити вдумливо, індивідуально та професійно. Необхідно інформувати пацієнта про всі властивості матеріалів, із яких буде виготовлено ту чи іншу конструкцію зубних протезів.

Після закінчення дебатів їх аналізують. Усі учасники мають знати, яка група підготувалася

та трималася впевненіше й аргументованіше, які саме учасники груп були лідерами дебатів, що забезпечили перевагу тієї чи іншої групи. Спочатку аналізуються цілі заняття, потім основні положення ортопедичної стоматології, які вплинули на ті чи інші висновки учасників. Якщо ж було виявлено помилку в процесі мислення, то розкривають правильний напрямок думки й указують на допущені хиби. Завжди називають переможця в дебатах, що є однією з форм стимуляції до кращих результатів.

Після закінчення було проведено анкетування слухачів: 100 % із них зазначили, що така форма навчання підвищує зацікавлення до вивчення ортопедичної стоматології, сприяє ліпшому засвоєнню теми заняття та відкладанню матеріалу в пам'яті.

Слухачі навчилися вільно викладати власне бачення тієї чи іншої стоматологічної проблеми, аргументувати свою точку зору, пропонувати нові ідеї, передавати досвід.

ВИСНОВКИ

Дебати є інноваційним типом педагогічної діяльності, який підвищує мотивованість слухачів до навчального процесу та спроможний посісти гідне місце в педагогічній скарбниці викладача. Вони є одним з інструментів для оптимізації навчального процесу і реалізації ідеї розвиваючого навчання. Це ще один стимул слухачів для виховання в собі потреби до самовдосконалення, відповідальності за власну освіту. Вони сприяють розкриттю творчого потенціалу повною мірою та спонукають працювати над розвитком своїх здібностей. *Перспективою* такого типу педагогічної діяльності є перехід від традиційної ювенальної системи навчання до андрагогічної дорослої моделі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. — СПб : Питер, 2001. — 288 с.
2. Вища медична освіта України на сучасному етапі / В. В. Лазоришинець, М. В. Банчук, О. П. Волощевець, І. І. Фещенко // Проблеми сучасної мед. науки та освіти. — 2008. — № 4. — С. 5–10.
3. *Гірін В. М.* Новітні технології в організації післядипломного навчання лікарів / В. М. Гірін // Охорона здоров'я України. — 2002. — № 1. — С. 36–40.
4. *Змеев С. И.* Андрагогика: основы теории, истории и технологии обучения взрослых / С. И. Змеев. — М. : ПЕР СЭ, 2007. — 272 с.
5. *Змеев С. И.* Андрагогика: становление и пути развития / С. И. Змеев // Педагогика. — 1995. — № 2. — С. 66–67.
6. Про затвердження Змін до Положення про проведення іспитів на передатестаційних циклах : Наказ МОЗ України від 07.07.2009 р. № 484.
7. Шляхи реформування вітчизняної системи здоров'я / М. І. Хвисьок, О. М. Титаренко, Ю. Г. Федченко [та ін.] // Проблеми мед. освіти та науки. — 2004. — № 1. — С. 5–8.
8. *Savicevic D.* Modern conceptions of andragogy / D. Savicevic // A. European framework. Studies in the Education of Adults. — 1991. — Vol. 23. — № 3. — P. 209–231.